

Een sensatie! Kolkende massa slurpt boortoren op

Met een bulderend geraas en fonteinen van modder verdween op 1 december 1965 bij 't Haantje in Sleen een 45 meter hoge boortoren in de grond. „Overweldigend. Van alle kanten hebben we naar de spuwende massa gekeken.”

GERTON ALBERS

Natuurlijk, die kolkende massa van modder die tientallen meters de grond uitspoot vergeet Riekus Weggemans uit Noord-Sleen nooit meer. „Wel dertig, veertig meter hoog. En dan niet een dunne straal, maar een uitbarsting met een doorsnee van wel zestig, zeventig meter. Maar het meest frappante was toch die caravan die in het dansende geweld maar bleef drijven. De boortoren was al lang opgeslokt, maar dankzij alle lucht in de caravan kon die niet wegzakken. Fascinerend.”

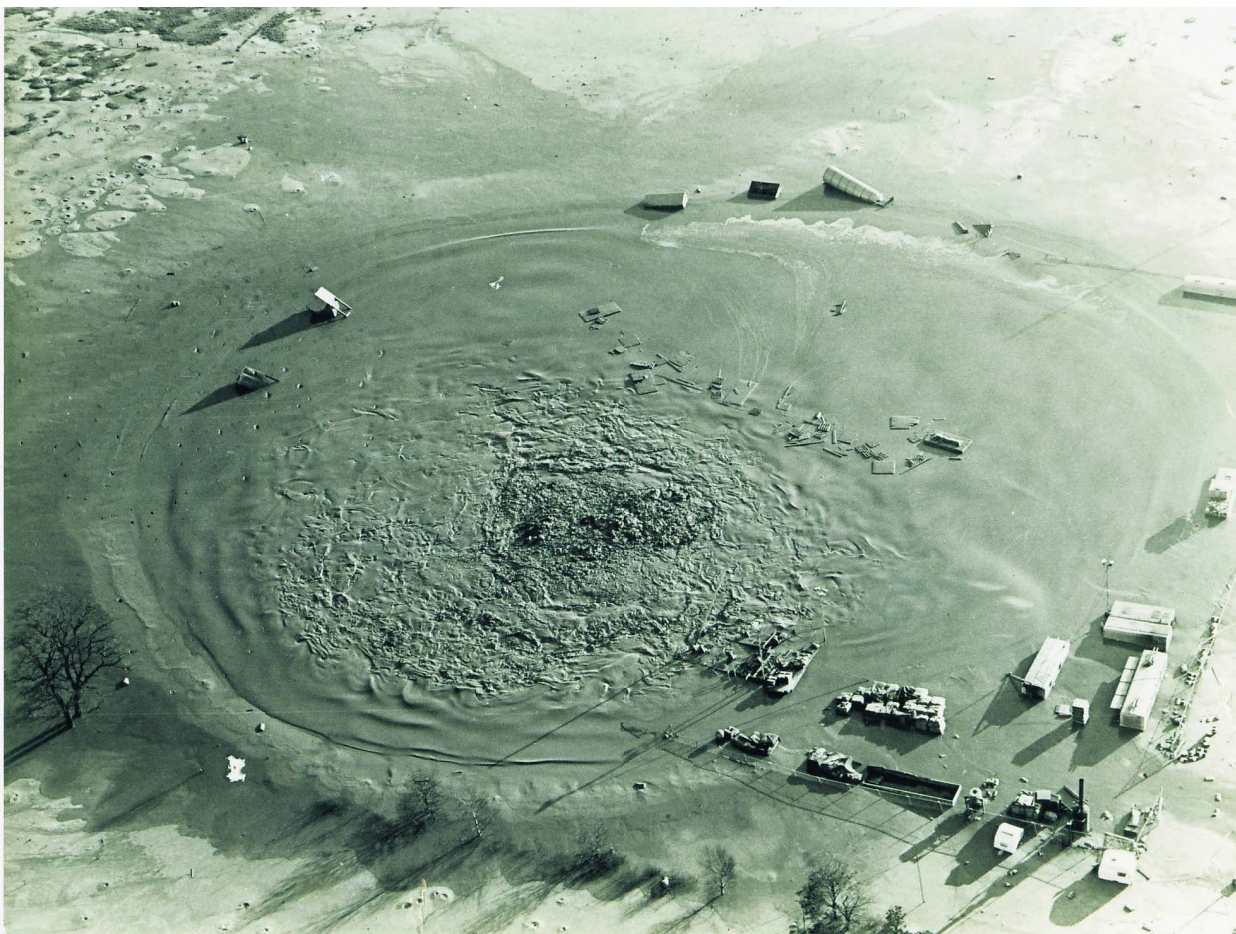
Weggemans was zestien jaar op 1 december 1965, de dag dat bij 't Haantje een 45 meter hoge boortoren van de NAM door de aarde werd verzwoegen. Zijn buurjongen Jan Kamping – de twee wonen een halve eeuw later nog steeds zowat naast elkaar – had halverwege de middag al gezien dat de boortoren scheef stond. „Dus wij er met de brommer naartoe. Toen we aankwamen was er van de toren niets meer te zien. Overal borrelde het. We hadden geen flauw idee of er nu naar olie of naar gas werd geboord. Achteraf bleek het om niet ontvlambaar gas te gaan. Een geluk, want anders had de boel zo de lucht in kunnen vliegen. Onze brommers hadden als ontstekingskandelen kunnen werken, met een enorme explosie tot gevolg.” Stinken deed het niet, bulderen des te meer. Het geluid van een startende straaljager.

Al na een paar minuten werden de twee weggestuurd door de politie, die de omgeving afzette met prikkeldraad. Maar jongens van zestien willen bij grote gebeurtenissen als deze doorgaan niet zo goed luisteren. „Het was een sensatie. Overweldigend. We hebben met onze brommers telkens rondjes gereden. Van alle kanten hebben we naar de spuwende massa gekeken.”

Ook in Sleen was het gebulder goed te horen, weet Wim Dijkstra (81), destijds opzichter bij gemeentewerken. „Een collega zag dat de toren in scheef stond en een fractie later was ie verdwenen.”

Zijn vrouw had die avond haar welkijse zangrepertoire in café/hotel Zwols. „Daar zaten ook twee dames uit 't Haantje bij. Die kwamen heel beduusd binnen, ze waren helemaal van slag. Ze konden maar niet bevestigen of er was gebeurd.”

De dag na de ontplofing liep Dijkstra journalisten tegen het lijf bij de krater. Het verhaal wil dat sommige mensen in Sleen pas een dag later door kregen wat er aan de hand was, toen ze het Journaal zagen. De NTS, de voorloper van de NOS, had beide geschieden van de ravage. De car-

In zijn geheel verdween de NAM-boortoren bij 't Haantje in een krater van borrelende modder. BRON: STREEKDEIGEN SLEEN

meramensen hebben destijds overnacht bij Zwols. Omdat de banden in die tijd nog naar Hilversum gebracht moesten worden, zouden de beelden pas een dag later te zien zijn. Maar de vader van Riekus Weggemans, die zijn hele leven een dagboek bijhield, noteert dat de ontplofing op de dag zelf al groot nieuws was, in elke nieuwswaardige op televisie en radio.

Viel Weggemans vooral die drijvende caravan op in het razende geweld, Dijkstra staan behalve de enorme fontein van modder en water voor de tientallen kleine kraters in het landschap helder voor de geest. „Overal zandhopen van zeg een halve meter hoog, waaruit gas borrel-

de.” Wekenlang was de grond in beweging. Af en toe viel de krater even stil. „Dan was het extra oppassen geboden”, weet Weggemans. „De vrees was dat er dan even verderop een nieuwe uitbarsting zou volgen. Het gas hoopte zich immers maar op.”

Het weerhield nieuwsgierige mensen er niet van een kijkje te nemen. De omgeving was uiterwaard afgezet, maar vanaf het Oranjekanaal was er goed zicht op de locatie. „Daar was het soms druk, vooral in het weekeinde. Het werd bijna een zondags uitstapje: even kijken bij de verdwenen boortoren.”

Om die bravoure van toen lachen ze nu. „Maar voor hetzelfde geld waren we er niet meer geweest. Met ander gas was één vonkje genoeg geweest.”

‘Een collega zag dat de toren scheef stond en een fractie later was-ie verdwenen’

‘Blow Out’: mysterie ‘t Haantje verfilmd

Oud-Emmense Erica Oudgenoeg heeft een jaar gewerkt aan een documentaire over de verdwijning van de boortoren. *Blow Out* gaat op 1 december in première, exact vijftig jaar na de gasruptie. Op 5 december zendt RTV Drenthe de film uit. Oudgenoeg interviewde zo’n twintig betrokkenen over het mysterie van 't Haantje, onder wie een van de Franse werknemers. Ze kreeg toegang tot de archieven van de NAM, spitte boorrapporten uit, spoorde amateurfilmpjes op en sprak met verschillende ooggetuigen. „Het is

opmerkelijk hoe de boortoren veel mensen nog bezighoudt.” Ze stuitte niet op geheel nieuwe invalshoeken over de oorzaken van de verdwijning. „De theorie van toen staat nog steeds overeind. Het ging mij vooral om de persoonlijk verhalen. Die worden in de film afgewisseld met veelal nooit vertoende archiefbeelden.” Wat haar zo boeit is de serene stilte en leegte van de plek des onheils, in schril contrast met het tumult van toen. Bij een venetie langs de weg staat een informatiebord. Dat meertje lijkt voor de leek op de vroegere

Erica Oudgenoeg

kraterplek, maar die is honderd meter verderop. Het venetie is ontstaan doordat grote hoeveelheden grond werden gedolven om de krater tot rust te brengen. De verdwijning van de boortoren fascineert Oudgenoeg al haar hele leven. Een oom die voor de NAM werkte, vertelde er in haar jeugd vaak over. Oudgenoeg vreest dat de gasruptie in de vergetelheid zou raken. Net als die in Emmen geboren schrijver Frank Westerman, die over het voorval schreef in zijn boek *Anbeveling voor Blow Out*.

Dagboekfragmenten

Harm Weggemans, de in 1987 overleden vader van Riekus Weggemans, hield zijn hele leven een dagboek bij. „Steevast maakte hij op zondagochtend een uurtje vrij om de voorafgaande week te beschrijven. Je moest het als kind niet in je hoofd halen hem daarbij te storen”, zegt Riekus Weggemans. Hij schrijft over de melkrijzen, het gezinsleven, Ard Schenk die het EK schaatsen wint, en dus ook over de boortoren. Zoals in de volgende passages:

Riekus Weggemans met dagboek.

1 december 1965

Vanavond plotseling groot tumult op 't Haantje. Door een gasontplofing. De hele boorinstallatie en de toren en alles wat er om heen stond is in de diepte verdwenen. Hele sensatie. Ook voor televisie en radio. In iedere nieuwswaardige. Grote stukken land eronder.

2 december 1965

De hele dag in de sfeer van de ramp met de boortoren.

3 december 1965

Veel bekijks bij de boorlocatie.

5 december 1965

De hele dag gekaker van vrachtauto's, om een weg aan te leggen voor de nieuwe boortoren. Dag en nacht steeds doorgewerkt, om maar zo spoedig mogelijk weer aan het boren te komen.

8 december 1965

Op 't Haantje hevige activiteit vanwege de gasboring. Met de tweede toren aan het bouwen. De gaspuit doet maar door. De hele omgeving is een grote troep. De Rietwestedijk is ook overspoeld. De schade lijkt nogal aanzienlijk, ook op het land. De totale schade wordt al geschat op 7,5 miljoen gulden.

30 januari 1966

's Middags naar 't Haantje krater kijken. Ziet er nog woest uit. Wordt wel gewerkt aan stillegging, een miljoenenzaak. Geweldig veel belangstelling.

17 februari 1966

Veel spanning om de gaskrater, die

dicht gespoten zal worden. Geweldig veel materiaal overboord. Grote drukpompen, zes stuks die moeten zorgen voor tegendruk en duizenden gulden per dag kosten. Tevens ambulance en brandweer aanwezig.

18 februari 1966

Hele experiment ten dele gelukt.

21 februari 1966

Naar de maaie geweest om naar land te kijken. Krater stil. Achter in ons land geweest.

6 maart 1966

Vanmorgen naar krater. Alles is nu stil. Prikkeldraad is nu teruggetrokken, zodat Rietwestedijk vrij is. Men is bezig sloten los te maken.

20 maart 1966

Voor de middag naar krater geweest. Deze borrelt nogal weer. Stroom weer los.

3 april 1966

's Morgens naar rampgebied van krater, nog weinig verandering.

18 april 1966

's Avonds vergadering gaskrater 's Middags naar 't Haantje krater kijken. Ziet er nog woest uit. Wordt wel gewerkt aan stillegging, een miljoenenzaak. Geweldig veel belangstelling.

26 juli 1966

Eerste gras gemaaid in de made.